

**ՇՈՒԿԱՅԻ ՎԵՐԱՀՍԿՈՂՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԶԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ 2018 ԹՎԱԿԱՆԻ
1-ԻՆ ԵՌԱՄՍՅԱԿԻ ԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ**

Սույն կատարողականի գնահատումն իրականացվել է ՀՀ կառավարության 2015 թվականի հունիսի 25-ի «Տեսչական մարմինների գործունեության կատարողականի գնահատման սկզբունքները, չափորոշիչները և կարգը հաստատելու մասին» N 693-Ն որոշմանը համապատասխան, բազմակողմանիության, ամբողջականության և անկողմնակալության սկզբունքներով, կատարողականի գնահատման չափորոշիչների վերլուծության և գնահատման միջոցով ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության հիման վրա:

Շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի (այսուհետ՝ Տեսչական մարմին) կատարողականի գնահատման չափորոշիչներն են՝

- 1) **նպատակի չափորոշիչներ,**
- 2) **գործընթացի չափորոշիչներ,**
- 3) **արդյունքի չափորոշիչներ:**

1. ՆՊԱՏԱԿԻ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉՆԵՐ

Նպատակի չափորոշիչները վերաբերում են շուկայում ոչ պարենային արտադրանքի անվտանգության ապահովմանը և օրենսդրության հետ համապատասխանությանը:

Նպատակի չափորոշիչներն են՝

1.1) Տեսչական մարմնի գործունեության հիմնական նպատակին հասնելու մակարդակը:

Գնահատման համար վերլուծվել է հաշվետու ժամանակահատվածում Տեսչական մարմնի կողմից իրականացված ստուգումների արդյունքները:

Չափորոշիչի գնահատականը 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի համար՝

- **Բացասական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ նպատակին հասնելու մակարդակը գնահատվում է բացասական, եթե՝

1. հաշվետու ժամանակահատվածում, Տեսչական մարմնի իրականացված ստուգումները Տեսչական մարմնին վերապահված ոլորտների 30%-ը չեն գերազանցել,
2. հաշվետու ժամանակահատվածում կատարված ստուգումների 70%-ից ավելի տնտեսվարող սուբյեկտների մոտ հայտնաբերվել են խախտումներ,
3. հաշվետու ժամանակահատվածում ստուգումների արդյունքում արձանագրվել են 2-ից ավելի շրջակա միջավայրին, ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց գույքային շահերին, պետությանը սպառնացող էական վտանգի կամ ռիսկի դեպքեր:

Տեսչական մարմնի կողմից իրականացված ստուգումների արդյունքների ուսումնասիրությամբ պարզվել է՝ 2018 թվականի 1-ին եռամսյակում իրականացված ստուգումները կազմել են Տեսչական մարմնին վերապահված ոլորտների 83%-ը

(Տեսչական մարմնին վերապահված 30 ոլորտներից 25-ում իրականացվել են ստուգումներ), կատարված ստուգումների 87%-ից ավելի տնտեսվարող սուբյեկտների մոտ հայտնաբերվել են խախտումներ (իրականացված 53 ստուգումներից 46-ում արձանագրվել են խախտումներ) և ստուգումների արդյունքում չեն արձանագրվել շրջակա միջավայրին, ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց գույքային շահերին, պետությանը սպառնացող էական վտանգի կամ ռիսկի դեպքեր:

Վերլուծություն. Չափորոշիչը գնահատվել է բացասական 2-րդ կետի արդյունքների հիման վրա՝ հաշվետու ժամանակահատվածում կատարված ստուգումների 70%-ից ավելի տնտեսվարող սուբյեկտների մոտ հայտնաբերվել են խախտումներ:

Նշված կետը ցույց է տալիս Տեսչական մարմնի հիմնական նպատակին հասնելու մակարդակը: ՀՀ վարչապետի 2018 հունիսի 11-ի թվականի N 732-Լ որոշմամբ հաստատված ՀՀ շուկայի վերահսկողության տեսչական մարմնի կանոնադրությամբ Տեսչական մարմնի նպատակն է օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով ոչ պարենային արտադրանքի, թանկարժեք մետաղների և չափումների միասնականության ապահովման ոլորտներում անվտանգության և օրենսդրության պահանջների պահպանման ապահովումն է:

Հաշվի առնելով հայտնաբերված խախտումների բարձր տոկոսը (87%)՝ նպատակին հասնելու մակարդակը չի կարելի համարել բավարար:

1.2) Ոչ պարենային արտադրանքի առավել ռիսկային բնագավառներում փոփոխությունների առկայությունը:

Գնահատման համար վերլուծվել է հաշվետու ժամանակահատվածում Տեսչական մարմնի կողմից առավել ռիսկային բնագավառներում իրականացված ստուգումների արդյունքները, ինչը համեմատվել է նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի արդյունքների հետ:

Չափորոշիչի գնահատականը 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի համար՝

- **Չեզոք,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է չեզոք, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում, համեմատած նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի հետ, իրավիճակի գնահատականի ցուցանիշը ունեցել է տատանում ոչ ավելի քան 5%:

2018 թվականի 1-ին եռամսյակի ցուցանիշը կազմել է 62,8 միավոր, իսկ նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի ցուցանիշը կազմել է 62,8 միավոր: Այդպիսով ցուցանիշի փոփոխություն չի արձանագրվել:

1.3) Ռիսկերի պլանավորման, վերլուծության և գնահատման համար հատկացված ֆինանսական միջոցները և մարդկային ռեսուրսները:

Գնահատման համար համեմատվել են հաշվետու ժամանակահատվածի և նախորդ տարվա նույն եռամսյակի արդյունքները:

Չափորոշիչի գնահատականը 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի համար՝

- **Բացասական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է բացասական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում, ֆինանսական միջոցներից կամ մարդկային ռեսուրսներից որևէ մեկի ծախսը նվազել է նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի համեմատ 5%-ից ավել:

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից ռիսկերի պլանավորման, վերլուծության և գնահատման համար ֆինանսական միջոցներ չեն ծախսվել, իսկ հատկացված մարդկային ռեսուրսները կազմել են 3 աշխատակից: 2017 թվականի 1-ին եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից ռիսկերի պլանավորման, վերլուծության և գնահատման համար ֆինանսական միջոցներ չեն հատկացվել, իսկ հատկացված մարդկային ռեսուրսները կազմել են 13 աշխատակից: Այդպիսով հատկացված մարդկային ռեսուրսները նվազել են 5%-ից ավել:

Վերլուծություն. 2017 թվականի 1-ին եռամսյակում Տեսչական մարմինը ստուգումներ չի իրականացրել և հնարավորություն է ունեցել ռիսկերի պլանավորման, վերլուծության և գնահատման համար իրականացնել շուկայում ոլորտային ուսումնասիրություն-դիտարկումներ, որոնց մասնակցել են Տեսչական մարմնի 13 աշխատակից: 2018 թվականին նման աշխատանք Տեսչական մարմնի կողմից չի իրականացվել:

1.4) Խորհրդատվության, մեթոդական աջակցության և կանխարգելման միջոցների համար հատկացված ֆինանսական միջոցները և մարդկային ռեսուրսները:

Գնահատման համար համեմատվել են հաշվետու ժամանակահատվածի և նախորդ տարվա նույն եռամսյակի արդյունքները:

Չափորոշիչ գնահատականը 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի համար՝

- Դրական,

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում ֆինանսական միջոցներից կամ մարդկային ռեսուրսներից որևէ մեկի ծախսը նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի համեմատ ավելացել է 5% և ավելի:

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից խորհրդատվության, մեթոդական աջակցության և կանխարգելման նպատակով ֆինանսական միջոցներ չեն հատկացվել, մարդկային ռեսուրսները կազմել են 4 աշխատակից, իսկ 2017 թվականի 1-ին եռամսյակում չափորոշիչի իրականացման նպատակով ֆինանսական միջոցներ չեն հատկացվել, իսկ մարդկային ռեսուրսները կազմել են 1 աշխատակից: Այդպիսով մարդկային ռեսուրսների ծախսը ավելացել է 5%-ից ավել:

1.5) Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը կամ համապատասխան ոլորտների քաղաքականություն մշակող պետական մարմիններին ներկայացված առաջարկությունների քանակը:

Գնահատումը իրականացվում է տարին մեկ անգամ՝ 4-րդ եռամսյակում:

2. ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉՆԵՐ

Գործընթացի չափորոշիչները վերաբերում են Տեսչական մարմնի գործառույթների իրականացման ընթացքին:

Գործընթացի չափորոշիչներն են՝

2.1) **Ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների միջին տևողությունը.**

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում ըստ անհրաժեշտության ստուգում չի իրականացվել:

2.2) **Քարծր ռիսկային տնտեսվարող սուբյեկտներում և ստուգման օբյեկտներում ստուգումների քանակը՝ ստուգումների ընդհանուր քանակի համեմատությամբ.**

Չափորոշի գնահատումը հնարավոր կլինի իրականացնել 2018 թվականի 3-րդ եռամսյակից, քանի որ Տեսչական մարմինը իր ստուգումները սկսել է իրականացնել 2017 թվականի 3-րդ եռամսյակից, իսկ համաձայն «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի 3-րդ մասի միևնույն պետական մարմնի կողմից միևնույն տնտեսվարող սուբյեկտում ստուգումները՝ կախված տնտեսվարող սուբյեկտի ռիսկայնության աստիճանից, իրականացվում են հետևյալ հաճախականությամբ՝ 1) քարծր ռիսկայնության սուբյեկտների մոտ՝ ոչ ավելի հաճախ, քան տարին 1 անգամ:

2.3) **Ստուգումների տարեկան ծրագրում ընդգրկված ստուգումների միջին տևողությունը:**

Գնահատման համար հաշվարկվել է հաշվետու ժամանակահատվածում ստուգումների տարեկան ծրագրով ընդգրկված ստուգումների միջին տևողությունը, ինչը համեմատվել է տարեկան կտրվածքով ծրագրում ընդգրկված ստուգումների միջին տևողություն հետ:

Չափորոշի գնահատականը 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի համար՝

- **Դրական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում ստուգումների միջին տևողությունը տարեկան կտրվածքով ստուգումների միջին տևողությունից 10%-ից քիչ է:

Ստուգումների միջին տևողությունը տարեկան կտրվածքով կազմում է 7.2 օր, իսկ Տեսչական մարմնի 2018 թվականի 1-ին եռամսյակում ստուգումների միջին տևողությունը կազմել է 4.2 օր:

2.4) **Ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակի (որոնց շնորհիվ կանխվել է հանրությանը, շրջակա միջավայրին, ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձանց գույքային շահերին, պետությանը սպառնացող էական վնաս կամ ռիսկ) հարաբերակցությունը ստուգումների տարեկան ծրագրով նախատեսված և իրականացված ստուգումների ընդհանուր քանակին.**

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում ըստ անհրաժեշտության ստուգում չի իրականացվել:

2.5) **Ստուգման ենթարկված օբյեկտների բավարարվածության աստիճանը Տեսչական մարմնի աշխատանքների անաչառությունից, ընթացակարգերի թափանցիկությունից, տրամադրված տեղեկատվության որակից և Տեսչական մարմնի ծառայողների արհեստավարժությունից:**

Չափորոշի գնահատականը 2018 թ. 1-ին եռամսյակի համար՝

- **Դրական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում դժգոհություններ և բողոքներ չեն ստացվել:

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում ստուգման ենթարկված օբյեկտների կողմից դժգոհություններ և բողոքներ չեն ստացվել:

3. ԱՐԴՅՈՒՆՔԻ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉՆԵՐ

Արդյունքի չափորոշիչները վերաբերում են Տեսչական մարմնի կոնկրետ լիազորության իրականացման անմիջական արդյունքին:

Արդյունքի չափորոշիչներն են՝

3.1) **Ստուգումների տարեկան ծրագրում ընդգրկված և ըստ անհրաժեշտության իրականացված ստուգումների քանակական հարաբերակցությունը:**

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում ըստ անհրաժեշտության ստուգում չի իրականացվել:

3.2) **Տեսչական մարմնի վերահսկման 4 բարձր ռիսկային ոլորտներում իրավիճակի փոփոխությունը:**

Գնահատման համար վերլուծվել են հաշվետու ժամանակահատվածում Տեսչական մարմնի կողմից 4 բարձր ռիսկային ոլորտներում իրականացված ստուգումների արդյունքները, որոնք համեմատվել են նախորդ եռամսյակի ցուցանիշի հետ:

Չափորոշի գնահատականը 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի համար՝

- **Չեզոք,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է չեզոք, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում, նախորդ հաշվետու ժամանակահատվածի համեմատ, իրավիճակի գնահատականի ցուցանիշը ունեցել է տատանում ոչ ավելի, քան 8%:

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում ցուցանիշը կազմել է 65 միավոր, իսկ 2017 թվականի 4-րդ եռամսյակի ցուցանիշը եղել է 65 միավոր: Այդպիսով ցուցանիշի փոփոխություն չի արձանագրվել:

3.3) **Ըստ առանձին ստուգման հատկացված ֆինանսական միջոցները և մարդկային ռեսուրսները:**

Գնահատման համար հաշվարկվում են հաշվետու ժամանակահատվածում ստուգման համար հատկացված ֆինանսական միջոցների և մարդկային ռեսուրսների միջին ցուցանիշները, որոնք համեմատվում են նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի հետ:

2017 թվականի 1-ին եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից ստուգումներ չի իրականացվել, ինչի պատճառով 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի գնահատումը հնարավոր չի իրականացնել:

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում Տեսչական մարմնի կողմից առանձին ստուգման համար հատկացվել են ֆինանսական միջոցներ – 920 դրամ և մարդկային ռեսուրսներ – 2 աշխատակից:

3.4) Տեսչական մարմնի, Տեսչական մարմնի աշխատակիցների դեմ բերված դիմում-բողոքների քանակը և դրանց արդյունքները:

Չափորոշի գնահատականը 2018 թվականի 1-ին եռամսյակի համար՝

- **Դրական,**

համաձայն կատարողականի գնահատման մեթոդաբանության՝ չափորոշիչը գնահատվում է դրական, եթե հաշվետու ժամանակահատվածում դիմում-բողոքներ չեն ստացվել:

2018 թվականի 1-ին եռամսյակում Տեսչական մարմնի աշխատակիցների դեմ բերված դիմում-բողոքներ չեն ստացվել: